

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва
(назва факультету/навчально-наукового інституту)
Кафедра декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва
(назва кафедри, що забезпечує викладання)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

“*28*” *серпня* 2025 року

Євгенія НОВАК

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ

обов'язкова

Освітньо-професійна

програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Спеціальність Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Розробник (ки): Малина Валерій Васильович, професор кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, доктор мистецтвознавства

Гатеж Наталія Василівна, доцент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, кандидат педагогічних наук

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

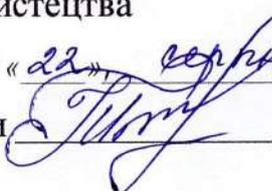
Гатеж Наталія Василівна, доцент кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва, кандидат педагогічних наук

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП  **Наталія ГАТЕЖ**

Затверджено на засіданні кафедри декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва

Протокол No 2 від «22» серпня 2025 року

Завідувач кафедри  **Мирослава ЖАВОРОНКОВА**

Схвалено методичною радою факультету АБДПМ

Протокол No 1 від «25» серпня 2025 року

Голова методичної ради  **Оксана ГАЛУНКА**

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «**Філософія**» є обов'язковою освітньою компонентою освітньо-професійної програми «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, предметом вивчення якої є основні філософські категорії та поняття; особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл; розуміння сенсу інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі; основних тенденцій організації соціокультурного простору.

Робочою програмою освітньої компоненти «**Філософія**» передбачені мета та завдання вивчення навчальної дисципліни, окреслено компетентності, програмні результати, яких має набути здобувач ОП, критерії оцінювання навчальних досягнень студента та інші основні її структурні елементи (складові).

Мета навчальної дисципліни: розвиток у студентів інтересу до філософського осмислення дійсності, світового історико-культурного процесу, людського життя; формування філософської культури мислення, пізнання світу та самого себе, навичок застосування філософської методології; актуалізація національної свідомості майбутньої суспільної мистецької еліти; розуміння соціально-філософських та аксіологічних засад розвитку сучасного мистецького простору; ознайомлення з основними ідеями філософського змісту декоративного та образотворчого мистецтва.

Завдання вивчення навчальної дисципліни.

- формування у студентів знання про особливості філософського мислення та його історичну природу;
- ознайомлення студентів з головними філософськими проблемами, поняттями, концепціями і підходами, що лежать в основі розвитку предмету філософії;
- ознайомитися з найважливішими філософськими поняттями і категоріями;
- прояснити сутність різних історичних способів філософування, тобто розкрити історичні підходи до розуміння філософії;
- виявити вузлові пункти зв'язку світогляду людини і філософського типу мислення й наголосити на їх історичній природі;
- виховувати культуру філософського мислення та формувати засади теоретичного мислення.
- формування навиків критичного раціонального мислення та відповідальної інтелектуальної культури;
- формувати вміння аргументовано висловлювати власні думки і толерантно сприймати інші.

Пререквізити. Засвоєння навчальної дисципліни «Філософія» передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок з таких дисциплін як «Актуальні питання історії та культури України», «Історія сучасного мистецтва». Ефективність засвоєння навчальної дисципліни підвищують ОК «Соціологія», «Етика та естетика», які вивчаються у цьому ж році.

Постреквізити. Вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є базою для набуття передбачених ОП компетентностей і результатів навчання, а також необхідні для опанування ОК «Педагогіка мистецтва», «Психологія творчості», написання здобувачем освіти кваліфікаційної роботи й ефективного проходження різних видів практик.

Компетентності та програмні результати навчання згідно ОП.

У процесі вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має набути таких компетентностей та програмних результатів:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 12. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 8. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації, діагностику стану збереженості матеріально-предметної структури твору мистецтва, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання.

СК 11. Здатність проводити сучасне мистецтвознавче дослідження з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 10. Володіти основами наукового дослідження (робота з бібліографією, реферування, рецензування, приладові та мікрохімічні дослідження).

ПРН 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПРН 16. Розуміти вагому роль українських етномистецьких традицій у стильових рішеннях творів образотворчого, декоративного та сучасного візуального мистецтва.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПРН 18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

Здобувач освіти повинен:

у когнітивній (пізнавальній) сфері:

упорядковувати знання у логічній послідовності та систематичності, аргументувати наведені міркування; аналізувати та інтерпретувати гуманітарні тексти, виокремлювати та

відтворювати смислову структуру тексту, оцінювати послідовність та валідність аргументації, виділяти продуктивні ідеї; критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати; аналізувати гуманітарні тексти, виокремлювати та відтворювати смислову структуру тексту, оцінювати послідовність аргументації, виділяти продуктивні ідеї; підтримувати і виявляти увагу і толерантність до іншої думки, здійснювати аналіз її змісту та структури та виробляти адекватну відповідь і ставлення на неї.

в емоційній (афективній) сфері:

давати відповіді й розуміти пояснення в інтелектуальній полеміці; формувати власну точку зору і ціннісні настанови стосовно вирішення проблем у сфері філософії; прагнути оптимальних рішень та ясності умовиводів; демонструвати вміння працювати в колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам.

В результаті опанування курсу студент повинен:

знати :

- ✓ комплекс основних філософських категорій та понять;
- ✓ особливості основних філософських напрямків, течій та шкіл;
- ✓ розуміти сенс інтелектуального і соціокультурного призначення філософії, її пізнавальних та
- ✓ культурних можливостей, історичної ролі;
- ✓ зв'язок психологічних, філософських і педагогічних теорій формування особистості

вміти:

- ✓ знаходити, класифікувати та аналізувати інформацію з різних джерел; встановлювати зв'язок між
- ✓ окремими твердженнями в загальній системі поглядів і переконань; розпізнавати типові помилки в аргументації;
- ✓ дискутувати на запропоновані теми;
- ✓ аргументувати власну позицію у розв'язанні світоглядних проблем, спираючись на визначені філософські підходи;
- ✓ використовувати філософські методи дослідження у своїй науковій, суспільно-політичній та громадській діяльності
- ✓

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни **Загальна інформація**

Форма навчання	Рік зпідготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	16	-	14	-	60	-	екзамен
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	с	лаб.	інд.	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Філософія як теоретична форма самосвідомості людини. Поняття світогляду та світоглядний вимір філософії.	10	2	2			6							
Тема 2. Витоки філософії: східна парадигма. Становлення та розвиток філософії в античному світі.	8		2			6							
Тема 3. Філософія епохи середніх віків	8	2				6							
Тема 4. Гуманістична спрямованість ренесансної філософії. Філософія Нового часу.	10	2	2			6							
Тема 5. Розвиток філософських ідей у 19–20 ст. Філософська думка в Україні.	10	2	2			6							
Разом за ЗМ1	46	8	8			30							
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2.												
Тема 6. Філософський зміст проблеми буття.	10	2	2			6							
Тема 7. Проблема пізнання у філософській гносеології.	8		2			6							
Тема 8. Природа цінностей у філософській аксіології.	9	2	1			6							
Тема 9. Свідомість як філософська проблема.	8	2				6							
Тема 10. Філософська антропологія про природу людського буття.	9	2	1			6							
Разом за ЗМ 2	44	8	6			30							
Усього годин	90	16	14			60							

Тематика практичних занять – не передбачено навчальним планом

Тематика семінарських занять з переліком питань

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
---	-----------------------	-----------------

1.	<p style="text-align: center;">Модуль 1</p> <p>Філософія як теоретична форма самосвідомості людини. Поняття світогляду та світоглядний вимір філософії.</p> <p>Що таке філософія та в чому полягає її специфіка як теоретичної форми самосвідомості людини?</p> <p>Поняття світогляду: структура, рівні та основні типи.</p> <p>Яким чином філософія формує та осмислює світогляд людини?</p>	2
2.	<p>Витоки філософії: східна парадигма. Становлення та розвиток філософії в античному світі.</p> <p>Що таке філософія та в чому полягає її специфіка як теоретичної форми самосвідомості людини?</p> <p>Поняття світогляду: структура, рівні та основні типи.</p> <p>Яким чином філософія формує та осмислює світогляд людини?</p>	2
3.	<p>Гуманістична спрямованість ренесансної філософії. Філософія Нового часу.</p> <p>У чому полягає гуманістичний характер філософії епохи Відродження?</p> <p>Основні ідеї та представники філософії Нового часу.</p> <p>Як змінюється розуміння людини, природи та пізнання в філософії Нового часу?</p>	2
4.	<p>Розвиток філософських ідей у 19–20 ст. Філософська думка в Україні.</p> <p>У чому полягає гуманістичний характер філософії епохи Відродження?</p> <p>Основні ідеї та представники філософії Нового часу.</p> <p>Як змінюється розуміння людини, природи та пізнання в філософії Нового часу?</p>	2
5.	<p style="text-align: center;">Модуль 2</p> <p>Філософський зміст проблеми буття.</p> <p>Основні напрями та проблеми філософії XIX–XX століть.</p> <p>Особливості філософських пошуків у філософії XX століття.</p> <p>Характерні риси та представники української філософської думки.</p>	2

6.	Проблема пізнання у філософській гносеології. Поняття буття у філософії та його основні форми. Основні підходи до розуміння буття в історії філософії. Співвідношення буття, матерії та свідомості.	2
7.	Природа цінностей у філософській аксіології. Сутність пізнання та його структура. Основні рівні, форми та методи пізнання. Проблема істини та критерії істинності знання.	1
8.	Філософська антропологія про природу людського буття. Поняття цінностей та їх роль у житті людини і суспільства. Класифікація цінностей та їх ієрархія. Співвідношення цінностей, норм і смислів у культурі.	2
	Всього	15

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Ключові історичні періоди в розвитку західної та східної філософських парадигм

НЕ 1. 1. Філософія як теоретична форма самосвідомості людини

Визначення філософії. Поняття мудрості. Значення філософії для розвитку культури, яка як найширше поняття включає всі аспекти розвитку людського ества. Методи та функції філософії. Основні етапи та шляхи її розвитку. Галузі філософського знання. Поняття філософського мислення та філософського світогляду. Історичні типи світогляду.

Джерела й причини виникнення філософії. Етимологія поняття філософія. *Філософія – любов людини до знань, мудрості, істини.* Зв'язок виникнення філософії з духовним розвитком людини та з ростом її самосвідомості. Специфіка філософського знання. Об'єкт і предмет філософії. Предмет філософського дослідження є історично визначений та зумовлює його поділ на окремі сфери дослідження. Філософія як наука про буття, природу, суспільство, мислення, пізнання, людину. Методи філософії як інструменти для виконання її функцій, серед яких основна – ріст людської самосвідомості та гідності. Основні функції філософії: світоглядна, пізнавальна, методологічна, соціально-практична, аксіологічна тощо. Історія філософії та філософія, їх взаємозв'язок. Основні етапи та періоди у розвитку філософії. Сутність філософського мислення в його історичній зумовленості, у тенденції до постановки «вічних» питань, у його людині вимірності. Філософія – квінтесенція духовної культури людини. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Філософське обґрунтування гуманізму. Взаємозв'язок філософії й ідеології, філософії та політики. Місце та роль філософії в сучасному соціокультурному просторі.

НЕ 1.2. Поняття світогляду та світоглядний вимір філософії

Філософія та світогляд. Світогляд як форма самоусвідомлення людини. Сутність і структура світогляду. Світогляд та світовідчуття, світосприйняття й світорозуміння. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий та філософський світогляди. Особливості та функції міфу. Суспільно-історична природа релігії, її соціальна й гносеологічна функції. Ідея Бога. Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії й філософії. Зародження філософської думки. Філософія як розгляд світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основний зміст філософських питань. Специфіка філософського усвідомлення світу. Основні теми філософських роздумів: людина і світ, сутність і зміст людського існування. Головні напрями у філософській думці.

НЕ 1.3. Витоки філософії: східна парадигма

Культурно-історичні передумови виникнення філософської думки у країнах Стародавнього світу. Зародження основних парадигм осмислення людини та світу. Давньоіндійська філософія: Веди, Брахмани, Упанішади, філософські школи: йога, санх'я, міманса, веданта, вайнешика, ня'я, чарвака-локаята. Філософські школи у Стародавньому Китаї: конфуціанство як етико-політичне й релігійно-ідеалістичне вчення, даосизм (Лао-цзи) – вчення про дао і де. Філософія країн близького Сходу: Вавілон і Ассірія, шумерська міфологія, релігія семітів, аркадо-вавілонська міфологія, початки наук. Єгипетська філософія: джерела, староегипетська міфологія, початки наук, проблема людини, вчення про Бога, космогонія.

Давньоіндійські філософські школи: йога, санх'я, міманса, веданта, вайнешика, ня'я, чарвака-локаята. Філософські школи у Стародавньому Китаї: конфуціанство, даосизм. Філософія країн близького Сходу: Вавілон і Ассірія. Єгипетська філософія.

НЕ 1.4. Становлення та розвиток філософії в античному світі

Космоцентричний характер давньогрецької філософії. Іонійська (мілетська) натурфілософія: Фалес, Анаксимандр, Анаксімен. Геракліт з Ефесу: діалектика, вчення про логос. Піфагор та піфагорейський союз – число, як засада буття. Філософія елеатів: Ксенофан, Парменід, Зенон з Елеї. Античний атомізм – філософія Левкіппа й Демокріта. Софісти. Філософія та метод Сократа. Вчення Платона про “світ ідей” та “світ речей”, пізнання, суспільство й державу. Вчення Арістотеля про форму та матерію (душу й тіло), про державу та суспільство. Філософія Давнього Риму: стоїки, епікурейці, скептики, неоплатоніки.

Звернення до праці Платона «Апологія Сократа». Проблема життєвої позиції Сократа. Сприйняття і несприйняття його філософських принципів суспільством. Конфлікт з соціумом. «Держава» Платона: основні принципи її побудови та розуміння її засад. Модель ідеальної держави. Виховання, освіта і закони в ідеальній державі. Проблема справедливості і користі. Етичне вчення Арістотеля. «Нікомахова етика» Арістотеля. Поняття практичного розуму. Проблема людини як істоти діючої. Принцип «золотої середини». Поняття чесноти. Домінуючі чесноти людини в античній культурі.

НЕ 1.5. Філософія епохи середніх віків

Культурно-історичні передумови формування середньовічної філософії, її теологічний вимір. Проблема душі і тіла, розуму та свободи волі. Віра й розуміння у творах Отців церкви. Апологетика, примат віри. Патристика: західна – Юстин, Таціан, Іринеї, Тертуліан, Блаженний Августин, Боецій; східна – Максим Сповідник, Іван Дамаскін, Михайло Псел, Іван Італ. Схоластика: Йоан Скот Еріугена. Вчення про універсалії. Номіналізм (В. Оккам) і реалізм (Ансельм Кентерберійський.). П'єр Абеляр. Томізм і проблема гармонії віри й розуму. Середньовічна філософія мусульманського Сходу.

Аналіз життєвого шляху та філософської позиції Августина. Шлях Августина до Бога. «Сповідь» як автобіографічний твір. Проблема часу та вічності. Душа, пізнання, віра та розум. Авторитет і розум. Етика. Суспільні проблеми.

НЕ 1.6. Гуманістична спрямованість ренесансної філософії

Характерні риси культури Ренесансу та їх відображення у філософській думці. Антропоцентричний та гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Натурфілософія Відродження, пантеїзм, геліоцентризм та вчення про нескінченність Всесвіту (Н. Кузанський, Н. Копернік, Дж. Бруно, Г. Галілей).

Поняття гуманізму та антропоцентризму. Джованні Піко делла Мірандола «Промова про людську гідність» (*Oratio de hominis dignitate* (1487)). Розвиток мистецтва в епоху Відродження.

НЕ 1.7. Філософія Нового часу

Наукова революція XVII ст. та її роль у створенні механіко-матеріалістичної картини світу (І. Ньютон). Формування нової парадигми філософування. Характерні риси філософії Нового часу. Проблема методу пізнання у філософії Ф. Бекона і Р. Декарта. Емпіризм і раціоналізм. Проблема субстанції й пізнання у філософії Б. Спінози, Г. Ляйбніца. Сенсуалізм Д. Локка та його вчення про “первинні” і “вторинні” якості. Суб’єктивно-ідеалістична філософія Д. Берклі, Д. Юма. Соціологічний погляд філософів Нового часу. Теорія “договірної держави” Т. Гоббса. Проблема людини у філософії Просвітництва (Ш. Монтеск’є, Ф. Вольтер, Ж.-Ж. Руссо). Французький матеріалізм XVIII ст. (Ж. Ламетрі, К. Гельвецій, П. Гольбах, Д. Дідро).

Філософський раціоналізм Рене Декарта. Метафізичне обґрунтування методу. Основні правила методу. Вчення про духовну субстанцію і теорію пізнання. Вчення про духовну субстанцію. Природничо-наукові погляди Декарта.

Філософський зміст понять техніки і технології. Визначення причин виникнення техніки і часу появи перших технічних засобів. Техніка і знаряддя праці. Техніка як полегшення умов побуту і вияв інтелектуального розвитку людини. Вплив техніки на розвиток людини і суспільства, її домінуючий вплив, стосовно власного творця. Етапи розвитку технічного знання. Технічний вплив як прояв наукового розвитку. Маніпулятивний вплив технічних засобів. Оцінка можливостей майбутнього впливу на глобальний розвиток людства. М.Гайдеггер «Питання про техніку».

НЕ 1.9. Розвиток філософських ідей у 19 – 20 ст.

Культурно-історичні умови формування філософських ідей у 19 – 20 ст. Філософія романтизму. Екзистенційна філософія (С. К’єркегор, М. Гайдеггер, К. Ясперс, Ж.-П. Сартр, А. Камю). Людина в умовах відчуження, соціальних криз і граничних ситуацій. Сутність та існування людини. Життя і смерть з точки зору екзистенціалізму. Філософія життя – А.Шопенгауер, Ф.Ніцше, А.Бергсон. Філософія позитивізму. О.Конт. Філософія прагматизму - Ч. Пірс, Д. Дьюї. Філософія постмодерну.

Основні проблеми, порушені філософією життя. Ф.Ніцше як фундаментальний представник даного напрямку. Основні віхи життя і творчості. Поняття про надлюдину. Етика Заратустри. Трактатування тези: «Бог помер».

НЕ 1.10 Філософська думка в Україні

Принципи визначення філософії України як явища світової культури. Філософська культура нації. Україна на перехресті філософських культур, накладання парадигм. Проблема періодизації української філософії. Становлення та розвиток давньоруського світогляду давньослов’янська міфологія. Початки філософії у культурі Київської Русі («Слово про закон та благодать» Іларіона Київського, «Поучення» В. Мономаха, «Повість минулих літ» тощо). Філософська думка в Україні 13-15 ст. – ідеї східної патристики, неоплатонізму, “Аеропагітики”, ісихазм (С. Оріховський-Роксолан, Х. Філалет, І.

Вишенський, Віталій з Дубна, І. Копинський, К. Транквіліон-Ставровецький, К. Сакович, П. Орлик). Становлення філософії українського духу в Києво-Могилянській академії (І. Гізель, С. Яворський, Ф. Прокопович, Г. Кониський, Г. Щербацький та ін.). Г. Сковорода як фундатор філософії українського духу. Філософські погляди П. Юркевича. Філософські та соціально-політичні погляди І.Франка. Українська академічна філософія – О. Потебня, М. Драгоманов, Д. Донцов. Розробка філософських проблем у сучасній Україні. Місце філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Творчий аналіз фундаментальних філософських праць українських мислителів. Г.Сковорода «Розмова, названа Алфавіт, або буквар світу». Філософія серця П. Юркевича. І. Франко «Що таке поступ?».

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ГАЛУЗЕВИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

НЕ 2.1. Філософський зміст проблеми буття

Категорія буття: зміст і специфіка. Буття як реальність та абстракція. Буття матеріального світу та людського духу. Жива й нежива природа, їх єдність, розбіжність і взаємозв'язок. Буття людини, специфіка людського буття. Буття ідеального та духовного. Буття свідомого й несвідомого. Буття соціального як єдність індивідуального та суспільного буття. Буття та субстанція. Дуалізм, монізм, плюралізм. Поняття буття матерії – неживої, живої та соціально організованої. Поняття про рух і розвиток. Поняття простору та часу. Роль теорії відносності (А. Айнштайн) у їх розумінні.

НЕ 2.2. Проблема пізнання у філософській гносеології

Пізнання як специфічна форма ставлення людини до світу. Генеза поглядів на проблему пізнання у процесі розвитку філософії. Поняття знання і пізнання. Теоретичне і практичне, раціональне і чуттєве знання. Суб'єкт та об'єкт пізнання. Проблема істини. Концепції істини. Об'єктивність істини. Взаємозв'язок абсолютної та відносної істини. Історико-філософський огляд гносеологічної проблематики. Наукове, ненаукове та позанаукове знання. Специфіка та структура наукового знання. Поняття наукової теорії. Наукова картина світу. Пізнання і творчість. Творчість та інтуїція. Суспільство як об'єкт соціального пізнання. Людина як суб'єкт пізнання.

НЕ 2.3. Природа цінностей у філософській аксіології

Цінності як визначальні характеристики людського буття. Людина у системі цінностей. Цінності як ядро духовного світу людини. Проблема суб'єктивного вибору. Цінність та сенс життя. Компоненти ціннісного вибору: переживання, потреби, емоції, віра, воля, ідеал. Цінності як регулятор поведінки людини. Базові цінності людського буття. Істина, добро, краса. Проблема втілення ідеалу. Філософське розуміння культури, її структура. Східна й західна моделі культури, їх взаємообумовленість. Загальнолюдська природа цінностей культури.

НЕ 2.4. Свідомість як філософська проблема

Міждисциплінарний характер наукових студій про природу свідомості.

Сутність свідомості в концепції Е. Гуссерля. Поняття про інтенціональність, феноменологічну редукцію, ноєму і ноєзу.

Типові ознаки, притаманні свідомості: природно недоцільний тип поведінки; оперування безпредметним змістом реальності; цілеспрямований характер свідомої діяльності; мова і мовлення.

Самосвідомість як переживання єдності, специфічності свого Я як окремої сутності, що наділена думками, почуттями, бажаннями, здатністю до дії.

Концепції походження свідомості: теологічна дуалістична, еволюційна, трудова, субстанційна, концепція єдиного інформаційного поля – свідомість є одним із проявів дії єдиного світового інформаційного поля.

Підходи до тлумачення природи свідомості: інтенціональний підхід (Е. Гуссерль); свідомість як відображення (марксизм); фізіологічний підхід (Ж. О. де Ламетрі, сучасність

Д. Денет); свідомість як зворотній бік несвідомого (Г. Лебон, З. Фройд, К. Юнг); теологічний підхід; соліпсизм; емпіріокритицизм (Е. Мах); епіфеноменалістичний підхід; логічний біхевіоризм (Г. Райл); емерджентна теорія (Дж. Серль).

НЕ 2.5. Філософська антропологія про природу людського буття

Філософська антропологія в системі філософського знання. Людина в історії філософії. Природне (біологічне) в людині. Людина як складова частина природи. Культура як феномен людського буття. Духовне життя людини. Проблема свідомості людини. Сутність людини. Людина як єдність біологічного й соціального. Роль мови у процесі антропосоціогенезу, у формуванні свідомості та предметно-практичної діяльності. Філософський зміст понять “особистість”, “індивід”, “індивідуальність”, їх співвідношення з поняттям “людина”. Творчість як спосіб самореалізації особистості. Проблеми людського існування, життя і смерті, свободи і відповідальності.

Філософська антропологія як основа наук про людину. Актуальність і специфіка філософського розгляду проблеми людини. Гуманістичний потенціал антропологічного знання. Проблема генези, становлення й розвитку людини. Проблема людини, представлена у творчості М. Шеллера.

НЕ 2.6. Проблеми суспільства у соціальній філософії

Природа соціального. Поняття суспільства та держави. Предмет, об’єкт та методи соціальної філософії. Поняття та структура суспільної свідомості. Системність суспільства. Основні сфери суспільного життя та їх взаємозв’язок. Аспекти співвідношення людини і суспільства. Природний стан людини як «війна всіх проти всіх» (Т.Гоббс «Левіафан») та розуміння соціальної природи індивіда у філософії Дж. Локка.

Специфіка вивчення суспільства з позиції соціології та соціальної філософії. Соціальна філософія як теоретична дисципліна. Конститування соціальної філософії в добу Просвітництва. Обґрунтування суверенітету людини як громадянина та сутності соціальних законів. Теорія “суспільного договору”, правової держави та громадянського суспільства. Суспільство як відкрита система. К. Поппер. Структурно-функціональний підхід до розуміння суспільства. Е. Дюркгайм.

Способи розуміння природи соціальної філософії: сциєнтичний (позитивісти, марксистичні) та антисциєнтичний (Г. Ріккерт, В. Віндельбанд, А. Тойнбі). Значення соціальної філософії як способу сучасної рефлексії над соціально-історичними проблемами глобалізовано-технізованого світу.

Детальне методичне забезпечення самостійної роботи студентів за кожною темою навчальної дисципліни “Філософія” представлено у системі електронного навчання Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=6227>

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

№	Завдання до тем
	Розробити кейси за обраною темою та презентацію до них.
1.	Еволюція психоаналітичної філософії. Свідомість і несвідоме.
2.	Проблема свободи і відповідальності особистості в екзистенціалізмі.
3.	Розробка методології наукового пізнання в позитивізмі та
4.	Неокантіанські концепції методів наукового пізнання (Марбурзька і Баденська школи).
5.	Трактування числа піфагорійців.
6.	Феномен античної філософії в європейській культурі.
7.	Афористика Геракліта Ефеського.
8.	Іронія Сократа.

9.	Еволюція античної фізики від Фалеса до Арістотеля.
10.	Ідеал щастя у філософії Сенеки.
	<i>Написати есе за обраною темою</i>
11.	„Функція Розуму полягає в тому, щоб сприяти мистецтву життя” (Н. Вайтгед).
12.	„Серце має власні розумні підвалини, про які розумові нічого не відомо” (Б. Паскаль).
13.	„Homo sun, hil a humani a me alienum puto” (Я людина, і ніщо людське мені не чуже” (Теренцій)
14.	„Якщо не думаєте про своє майбутнє, у Вас його не буде” (Дж. Голсуорсі).
15.	„Коли починається війна, першою жертвою слід вважати істину” (Р. Кіплінг).
16.	„Людина сама встановлює собі закон, сама встановлює обов’язок і пов’язує себе ним” (М. Хайдеггер).
17.	„Людина – це істота, яка переважає саму себе і світ” (М. Шелер).
18.	„За допомогою простору Всесвіт охоплює і поглинає мене, а ось за допомогою думки я охоплюю Всесвіт” (Б. Паскаль).

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни визначається викладачем, з урахуванням специфіки дисципліни.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин
1.	Поясніть філософський сенс відомої легенди про Августина Блаженного. За переказами, коли Августин прогулювався по березі моря, розважаючи про таємницю Пресвятої Трійці, він побачив хлопчика, який викопав ямку в піску і переливав туди воду, зачерпуючи її мушлею з моря. Блаженний Августин запитав, навіщо він це робить. Хлопчик йому відповів: «Я хочу вичерпати все море в цю ямку!» Августин посміхнувся і сказав, що це неможливо. На що хлопчик відповів: «А як же ти своїм розумом намагаєшся вичерпати невичерпну таємницю Господню?»	5
2.	Поясніть відомий вислів Августина Блаженного: «Немає минулого, сьогодення і майбутнього. Є минуле сьогодення, сьогодення сьогодення і майбутнє сьогодення». Чому?	5
3.	За допомогою якого методу, М. Коперник обґрунтовує кулеподібну форму світу? Насамперед ми повинні помітити, що світ є кулястим або тому, що ця форма найдосконаліша з усіх і не має потреби ні в яких скріпах і вся є цілісністю, або тому, що ця форма серед усіх інших має найбільшу місткість, що найбільше личить тому, що повинно охопити й зберегти все, або ж тому, що таку форму, як ми зазначаємо мають і самостійні частини світу, а саме Сонце, Місяць і зірки; хоч би тому, що такою формою прагнуть обмежити себе всі предмети» можна бачити у краплях води та інших рідких тіл, коли вони хочуть бути обмежені своєю вільною поверхнею. Тому ніхто не сумніватиметься, що така форма надана й божественним тілам (М. Коперник Про обертання небесних сфер).	5
4.	Прочитайте уривок з праці М. Монтеня та поясніть, чому філософствувати означає помирати? Цицерон говорить, що філософствувати — це не що інше, як готувати себе до смерті. І це тим більше вірно, бо дослідження і роздум ваблять нашу душу за межі нашого тлінного «я», відривають її під тіла, і це й є якесь передбачення і подібність смерті; словом, уся мудрість і всі міркування в нашому світі зводяться,	5

	зрештою, до того, щоб навчити нас не боятися смерті. І справді, або наш розум сміється над нами, або, якщо це не так, він повинен прагнути тільки до однієї-єдиної мети, а саме – забезпечити нам задоволення наших бажань, і вся його діяльність повинна бути спрямована лише на те, щоб надати нам можливість творити добро й жити собі на втіху, як сказано в Святому Письмі. Всі в цьому світі твердо переконані, що паша кінцева мета – задоволення, і суперечка йде лише про те, яким чином досягти його; протилежна думка була б негайно знехтувана, бо хто став би слухати людину, яка стверджує, що мета наших зусиль – наші лиха й страждання?	
5.	Яку ідею обґрунтовує Дж. Бруно у запропонованому уривку? Відповідь обґрунтуйте. Чому інтелект втручається, щоб диктувати закон чуттям і позбавляти їх власної їжі? Чуття ж, навпаки, чому чинять опір цьому, бажаючи жити за своїми власними, а не за чужими статутам? А так як саме вони, а не інші, можуть підтримувати і давати йому благоденство, то і належить звертати увагу на зручності і життя його самого, а не інших. Немає гармонії і узгодження там, де є єдине, де яке-небудь одне буття хоче поглинути все буття; але вони є там, де є порядок і рівне становище різних речей, де кожна річ служить відповідно своєю природою».	5
6.	На основі наведеного з рукописів уривку, поясніть гносеологічні погляди Л. да Вінчі. Справжні науки – ті, які досвід змусив пройти крізь відчуття і наклав мовчання на мови сперечальників. Справжня наука не живить сновидіннями своїх дослідників, але завжди від перших істинних і доступних пізнанню засновків поступово просувається до мети за допомогою істинних висновків, як це впливає з перших математичних наук, званих арифметикою і геометрією, тобто числа і міри.	5
7.	Як розуміти наведений вираз? Який філософський напрям він відображає? «Розум подібний до кривого дзеркала, яке, домінуючи до природи речей свою природу, відображає речі у спотвореному і викривленому вигляді» (Ф. Бекон).	5
8.	Якщо, за Ф. Беконом, «відчуття самі по собі слабкі і помилкові, і небагато вартісні знаряддя, які розширюють та загострюють відчуття», – то в якому напрямку, закликає він, слід спрямовувати подальші пізнавальні зусилля? Чи є об'єктивно обґрунтований цей заклик? Якщо «так», то у чому непослідовність Ф. Бекона? Чи, навпаки, він був послідовний? Обґрунтуйте свою позицію.	5
9.	Порівняйте, проаналізуйте і дайте оцінку висловлюванням К. Гельвеція. Чи є ці міркування послідовні? Наслідком яких загальних філософсько-світоглядних підстав є подібне тлумачення суджень та мислення в цілому? «Коли я розмірковую про величину чи колір даних предметів, то, вочевидь, судження про різні враження, зпчинювані цими предметами на мої почуття, є у дійсності лише відчуття...» «... Будь-яке судження є відчуття».	5
10.	Як розуміти вираз: «Ніщо не може бути пізнаним раніше за сам інтелект, бо пізнання усіх інших речей залежить від інтелекту, а не навпаки» (Р. Декарт)? Обґрунтуйте свою позицію.	5
11.	Чи можна провести змістовну паралель між гносеологічними поглядами Р. Декарта та Платона. Сформулюйте основні ідеї.	5

12.	Чим зумовлена відмінність у поглядах Аристотеля і Т. Гоббса на людину? «...людина за її природою суспільна /політична/істота» (Аристотель) «...людина від природи егоїст, прагне лише до задоволення власних потреб» (Т. Гоббс).	5
13.	Як, на Вашу думку, зрозуміти вислів Б. Спінози: «Людина – це природа, що є знанням того, як дух пов'язаний зі всією природою»?	5
14.	Виходячи зі слів Й. Фіхте «У тому, що ми називаємо пізнанням і розглядом речей, ми пізнаємо і розглядаємо завжди тільки самих себе; у всьому нашій свідомості ми не знаємо нічого, крім нас самих і наших власних визначень», сформулюйте у трьох тезах основні догмати його філософського вчення. Вкажіть до якого типу воно належить.	5
15.	Підготувати реферати за обраною темою: - Зародження філософських учень у Київській Русі та їхні специфічні особливості - Могилянська академія – перший в Україні центр професійної філософії - Києво-Могилянська академія – перший в Україні центр професійної філософії - Філософські погляди Г.Сковороди - «Філософія серця» П. Юркевича - Філософія «української ідеї» (М.Драгоманов, М.Грушевський, Д.Донцов, Д.Чижевський)	10
16.	Охарактеризуйте зміст «Повчання Володимира Мономаха дітям». До чого закликає мислитель. Порівняйте з ідеями гуманізму.	5
17.	17. Дайте характеристику двом наступним філософським напрямкам в українській філософії ХІХ ст. (Представники, основні ідеї, відмінність від відповідних європейських напрямків). - Український романтизм -Український позитивізм	5
Всього		90

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
10	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент системно володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією, у тому числі і за допомогою ІКТ, має власну думку щодо викладеного матеріалу, здатен її аргументувати, робить висновки до виконання завдання підходить творчо.
8-9	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент володіє матеріалом і може презентувати його перед аудиторією.
6-7	Завдання виконано вчасно, його зміст у повному обсязі розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент може доповісти основні положення проведеної роботи без глибинного аналізу, узагальнення матеріалу та підведення підсумків.

4-5	Завдання виконано вчасно, його зміст поверхнево або фрагментарно розкриває тему дослідження, оформлення відповідає всім вимогам до даного виду студентської роботи. Студент не проводить аналізу джерел, з яких було отримано інформацію, не здатен узагальнити та систематизувати матеріал, зазнає труднощів під час презентації проведеного дослідження перед аудиторією.
2-3	Завдання виконано вчасно, його зміст є дублюванням відомих джерел інформації. Відсутня будь-яка аналітична обробка представленої інформації. Студент на репродуктивному рівні з помилками відтворює матеріал, не може презентувати його перед аудиторією.
0-1	Завдання відзначається фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Під час оцінювання завдань для самостійної роботи студентів враховується:

1. Самостійність, креативність (аналітичний підхід, генерація ідей, новизна постановки проблеми), аргументованість;
2. Доступність, репрезентативність та верифікованість отриманих даних і результатів;
3. Використання першоджерел, системність, достовірність викладеного матеріалу, стилістика (загальна грамотність, легкість сприйняття текстів та матеріалу).
4. Логічність викладу, посилання на використану літературу і джерела.

Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни використовуються:

1) **традиційні** дидактичні методи та прийоми:

- *словесні*: лекція, розповідь, бесіда, дискусія, дебати, повідомлення, опитування;
- *наочні*: показ, метод ілюстрацій, метод демонстрацій (використання ілюстрованих посібників, таблиць, замальовок на дошці тощо, задіяння комп'ютерної та мультимедійної техніки, демонстрація навчальних фільмів, інформаційних відеороликів, мультимедійних презентацій тощо);
- *практичні*: вправи, практичні роботи тощо.

2) **інноваційні** методи навчання: проблемне навчання, контекстне навчання (як інтеграція навчальної, наукової та практичної діяльності), особистісно-орієнтоване навчання, навчання у співпраці, ситуаційне навчання, дистанційне навчання (згідно розпоряджень щодо організації освітнього процесу), перевернутий клас (flipped classroom), метод проєктів;

3) **інтерактивні** методи навчання: корпоративне навчання (навчання в парах, робота в малих групах), колективно-групове навчання («велике коло», мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – вчуся); стимулювання творчої активності студентів (цікаві аналогії; фасилітована дискусія, вирішення ситуативних задач (Case study)); елементи навчального тренінгу.

Система контролю та оцінювання

Види контролю

- *поточний контроль передбачає:*
- *усне опитування* студента на лекційних і семінарських заняттях (фронтальне, індивідуальне);
- *письмовий контроль* (самостійна робота, термінологічний диктант, реферат, есе, самоконтроль та взаємоперевірка),
- *тестовий контроль* (стандартизовані тести у системі Moodle)

- *рубіжний контроль передбачає*: письмові контрольні роботи у кінці змістового модуля 1 та змістового модуля 2 або автоматизоване тестування у системі електронного навчання Moodle.

Загальна сума балів за всі виконані завдання, види робіт, передбачені планом семінарських занять, самостійної роботи студента, письмових контрольних робіт (автоматизованого тестування у системі електронного навчання Moodle) у кінці змістових модулів становить 60 балів.

– *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів) проводиться у формі *екзамену* з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни.

Форми контролю

– *індивідуальний контроль* (кожен студент отримує своє завдання, яке він повинен виконати без сторонньої допомоги);

– *груповий контроль* (група тимчасово поділяється на кілька підгруп (від 2 до 10 студентів) і кожній підгрупі дається перевірочне завдання. Залежно від мети контролю групам пропонують однакові або різні завдання);

– *фронтальний контроль* (завдання пропонуються всій групі з метою з'ясування правильності сприйняття й розуміння навчального матеріалу, виявлення слабких сторін у знаннях студентів, недоліків, прогалин, помилок у роботах і відповідях та визначення заходів щодо їх подолання й усунення);

– *взаємний контроль* (активізує діяльність студентів, підвищує інтерес до знань, критичне мислення);

– *самоконтроль/програмований контроль* (можливість самостійно перевірити правильність відповіді чи виконаного завдання. Використовується для організації фронтальної роботи і колективного обговорення індивідуально одержаних результатів).

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Макимум балів, які студент може отримати за одне заняття або окремий вид роботи, зокрема тієї, що винесена на самостійне опрацювання – 6 балів.

Критерії оцінювання поточної навчальної діяльності

5–6 балів, «відмінно» – студент під час виступу повністю, ґрунтовно, логічно послідовно, з наведенням прикладів розкрив питання; вільно володів опрацьованим матеріалом, доповідав, не користуючись допоміжними засобами (конспект, підручник, методичні вказівки тощо); обґрунтував висновки та відповів на всі запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування дав правильні відповіді на питання, без помилок виконав практичні завдання, активно працював протягом усього заняття, дав правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

3–4,9 балів, «добре» – студент повно та правильно висвітлив головні аспекти поставленого питання, відповідно до обраної теми, користуючись написаним текстом; зробив правильний висновок; допустив незначні помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням багатьох джерел літератури та інтернет-ресурсів; під час фронтального опитування переважна більшість відповідей на питання були правильними, допустив незначні помилки у виконаних практичних завданнях.

2–2,9 балів, «задовільно» – студент неповно висвітлив головні аспекти поставленого питання, користуючись написаним текстом; зробив неправильні висновки; допустив грубі помилки, відповідаючи на запитання; доповідь підготовлена з використанням невеликої кількості джерел літератури; під час фронтального опитування не зміг відповісти на більшу половину з поставлених запитань, допустив значні помилки у виконаних практичних завданнях.

1–1,9 бали, «незадовільно» – студент не розкрив питання, проявив поверховість суджень, не зміг відповісти на поставлені запитання; доповідь підготовлена з використанням лише одного джерела літератури; під час фронтального опитування частково зміг відповісти/не відповів на питання, допустив грубі помилки у виконаних практичних завданнях.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на підсумковому контролі

Завдання для підсумкового контролю (екзамену) з навчальної дисципліни «Філософія» розміщені в системі електронного навчання Moodle за посиланням: URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=6227>

Форма проведення – усна (усний іспит)

Максимальна кількість балів, отримана студентом за екзамен – **40 балів**.

Екзаменаційні білети з ОК “Філософія” складаються із 3-х теоретичних завдань.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **60 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **40 балів**, за **100-бальною** університетською шкалою.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне опитування та самостійна робота									Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5+KP1	T6	T7	T8	T9+KP2	40	100
6	6	6	6	9	6	6	6	9		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

A – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «добре» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші філософські феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «задовільно» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи практичні завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

ФХ – «незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Г – «незадовільно» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

- 1 Світогляд та її структура. Історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія.
- 2 Філософія як тип світогляду. Коло філософських проблем.
- 3 Філософія у системі наук. Методологічна функція філософії.
- 4 Витоки античної філософії: від міфу до логосу. Космоцентричний характер античної філософії.
- 5 Метафізика та діалектика в епоху античності.
- 6 Проблема буття у давньогрецькій філософії.
- 7 Проблема людини та суспільства в античній філософії.
- 8 Теоретико-пізнавальні проблеми у філософії античності.
- 9 Синтез християнства та античної філософії у середньовічній філософії.
- 10 Вчення про буття у філософії Середньовіччя. креаціонізм.
- 11 Проблема співвідношення віри та розуму, релігії та філософії у середньовічній філософії.
- 12 Вчення про людину та суспільство у філософії Середньовіччя. Проблема свободи волі
- 13 Гуманізм філософії Відродження.
- 14 Наукова революція XVII століття та її відображення у філософії Нового часу.
- 15 "Новий Органон" Ф. Бекона: від "ідолів" пізнання до індуктивного методу.
- 16 Принцип сумніву Р. Декарт. Метод раціоналістичної дедукції.
- 17 Поняття «Субстанція», «Бог» та «Природа» у філософії Б. Спінози.
- 18 Вчення про монади Г. В. Ф. Лейбніца.
- 19 Вчення про людину та суспільство у філософії Нового часу.
- 20 «Коперніканський переворот» у філософії І. Канта.
- 21 Філософія Г. В. Ф. Гегеля. Метод та система.
- 22 Філософська думка в Україні.
- 23 Соціально-історичні, теоретичні, природничі причини виникнення марксизму.
- 24 Концепція матеріалістичної діалектики К. Маркса. Відмінність діалектики Маркса від діалектики Гегеля.
- 25 Уявлення про спрямованість історичного процесу. Суспільно-економічні формації.
- 26 Проблема відчуження людини у філософії К. Маркса
- 27 Критика християнської моралі Ф. Ніцше.
- 28 «Надлюдина» – носій нових цінностей та нової моралі, філософський ідеал Ф. Ніцше.
- 29 Психоаналіз. Вчення З. Фрейда про несвідоме.
- 30 Концепція культури та суспільства на психоаналізі. Неофрейдизм.
- 31 Витоки екзистенціалізму. Соціально-історичні та культурні передумови.

- 32 Категорія буття в екзистенціалізмі. Буття світу та буття людини.
- 33 Людське існування та свобода у філософії екзистенціалізму.
- 34 Філософія позитивізму. Основні етапи її еволюції.
- 35 Розуміння предмета філософії у неопозитивізмі. Принципи неопозитивізму.
- 36 Прагматизм. Поняття істини у прагматизмі.
- 37 Філософська герменевтика. Антична та середньовічна герменевтика.
- 38 Феноменологія. Поняття істини та завдання філософії у феноменологічній теорії.
- 39 Постмодерн як тип культури та спосіб філософствування.
- 40 Проблема віри та розуму, філософії та релігії у філософії неотомізму

Зарахування результатів неформальної освіти

Здобувач вищої освіти має право на участь у неформальній/інформальній освіті.

У межах поточного контролю до рейтингу студента можуть зараховуватися додаткові бали за умови наявності у нього сертифікату про результати **неформальної/інформальної освіти** з проблеми, що відповідає тематиці курсу («Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>); «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (Ч.3, п. 3.6) (<https://www.chnu.edu.ua/media/ujmf2ufm/polozhennia-pro-kontrol-i-otsiniuvannia-rezul-navch-zdobuvachiv.pdf>). Доступність інформації для учасників освітнього процесу щодо визнання результатів неформальної освіти забезпечується через оприлюднення вище зазначених документів на офіційному сайті ЧНУ (<https://www.chnu.edu.ua/universitytet/normatyvni-dokumenty/>).

Критерії оцінювання неформальної/інформальної освіти студентів

Кількість балів, що зараховується студенту, залежить від обсягу здобутих кредитів та отриманих результатів навчання, однак становить не більше 20% (20 балів) від загальної кількості балів за курс (100 балів за системою ЄКТС).

Якщо студент пройшов двогодинний курс та має підтвердження у вигляді сертифікату він, відповідно, може отримати 2 бали, тригодинний – 3 бали тощо.

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 12 додаткових (заохочувальних) балів у межах максимальної загальної суми балів – 100.

Рекомендована література

Основна:

1. Кислюк, К. В. Філософія : навч. посіб. для студентів ВНЗ усіх спец. / К. В. Кислюк. – 3-тє вид., випр. – Київ : Кондор, 2016. 229 с.
2. Петрушенко, В.Л. Філософія. Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навч. посіб. / В.Л. Петрушенко ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – 2-ге вид., випр. – Львів : Видво Львів. політех., 2019. 594 с.
3. Світ філософії у запитаннях та завданнях : навч. пос. для студ.-бакалаврів тех. закладів вищої освіти / під ред. О.В. Бондаренко. – Запоріжжя : ФОП Мокшанов В.В., 2021. 292 с. Філософія : підруч. для студ. ВНЗ / Л. В. Губерський та ін. – вид. 2-ге, перероб. і допов. – Харків : Фоліо, 2018. 620 с.
4. Філософія : підруч. для здобувачів вищ. освіти / О.В. Рябініна та ін. ; за ред. О.В.Рябініної, Л. І. Юрченко. – Харків : вид-во Іванченка І. С., 2021. – 285 с.

5. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.
6. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н. В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. видан. 2-ге, перероб. та допов. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. URL: <http://surl.li/hhnsr> (дата звернення: 14.07.2023).
7. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. – Київ: КВЦ, 2020. 274 с.
8. Шепетяк О. Філософія: підруч. / О. Шепетяк, О. Шепетяк. – Львів: Місіонер, 2020. 784 с.

Додаткова:

1. Лузан А. О. Вступ до філософії. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
2. Основи філософії: навч. посіб. [Л.О. Сандюк, С.П. Симоненко, О.В. Сулим, М.Ф.Шмиголь, Н.В. Щубелка, Ю.С. Юшкевич]; за ред. М.Ф. Шмиголя. К.: Центр учбової літератури, 2019. 412 с.
3. Петрушенко В. Л. Філософія : Курс лекцій. Львів : Новий Світ.2000, 2016. 504 с.
4. Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. Історія філософії : навч.посіб. 2-ге вид., доп. Полтава : Дивосвіт, 2018. 192 с.
5. Сандюк Л. О. Основи філософії : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2018. 412 с.текстові дані (1 файл: 316 Кбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 114 с. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48432>.
6. Філософія: кредитно-модульний курс [Л. Мозговий, І. Бичко, Р.Додонов]; за ред. Л. Мозгового, Р. Додонова. К.: Центр навчальної літератури, 2020. 456 с. Філософія: навч. посіб. [І. Бичко, В. Табачковський, А. Бичко]. К.: Центр навчальноїлітератури, 2019. 648 с.
7. Філософія: підруч. [Л.В. Губерський та ін.]; ред. Л.В. Губерський; худож.О.Д. Кононученко. Харків : Фоліо, 2018. 621 с.

Інформаційні ресурси

8. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання // www.nbuv.gov.ua
9. Харківська державна наукова бібліотека України імені В. Короленка // <http://korolenko.kharkov.com/>
10. Наукова бібліотека ім.В. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка // <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
11. Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка // <http://library.lnu.edu.ua/bibl/>

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладач і студент) ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності.

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим.

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, фальсифікації тощо. У разі порушення студентом академічної доброчесності, робота оцінюється на нижчу оцінку або ж незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності регламентується «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyivlennia-ta-za-pobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-a-fedkovycha/>), «Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія

Федьковича»

(<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yurii-fedkovycha/>).

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Політика оцінювання роботи викладача. Здобувачі після кожного заняття оцінюють роботу викладача та можуть залишати відгуки і пропозиції в анкеті в системі електронного навчання Moodle.